

Використані джерела інформації:

1. Князев В.М. Від становлення до розвитку (про наукову діяльність Академії на сучасному етапі) / Князев В.М., Бакуменко В.Д. // Вісник УАДУ. - 1998. - № 2. – С. 10 – 15.
2. Князев В.М. Наукова діяльність Української Академії державного управління при Президентів України / Князев В.М., Бакуменко В.Д. // Командор. - 2000. - № 1. – С. 3 - 7.
3. Мотренко Т.В. Концептуальний аналіз дисертаційних досліджень з державного управління (до 10-річчя галузі науки державного управління в Україні) / Мотренко Т.В., Бакуменко В.Д., Васильєва О.І. // Вісник державної служби. - 2007. - № 4. – С. 6 – 15.
4. Бакуменко В.Д. Інституалізація та тенденції захистів дисертацій у галузі науки "Державне управління" / Бакуменко В.Д. // Теорія та практика державного управління: Зб. Наук. праць. – Вип. 2 (21). – Х.: ХарПІДУ НАДУ «Магістр», 2008. - С. 3-10.
5. Бакуменко В.Д. Динаміка дисертаційних досліджень механізмів державного управління за видами суспільної діяльності (2003-2007 рр.) / Бакуменко В.Д., Башкатов В.М. // Науковий вісник АМУ. Серія: Управління. – К.: ВПЦ АМУ, 2008.- вип. 2 (4) – С. 7-19.
6. Мотренко Т.В. Тенденції дисертаційних досліджень з державного управління в контексті дотримання вимог ВАК України / Мотренко Т.В., Бакуменко В.Д., Васильєва О.І. // Вісник державної служби. - 2009. - № 3. – С. 62 – 65.
7. Сурмін Ю. Докторська дисертація з державного управління: методологічні проблеми / Сурмін Ю., Шпильовий І. // Вісник НАДУ. – 2009. - № 3.

Рецензент: Корецький М.Х., д. держ. упр., професор.

УДК:35

Бойко-Бойчук О. В.,
кандидат технічних наук,
докторант Національної
Академії державного управління
при Президентів України
кафедра регіонального розвитку,
місцевого самоврядування
та управління містом

МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МІСТА: СУБ'ЄКТ-ПРОСТОРОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Стаття присвячена формуванню нової модельної інтерпретації державного управління розвитком міста, а саме: взаємовідносини держави та міста розглядаються як суб'єкт-об'єктна диспозиція відповідних суб'єкт-просторів держави та міста.

Ключові слова: держава, місто, управління, суб'єкт-простір.

Статья посвящена формированию новой модельной интерпретации государственного управления развитием города, а именно: отношения государства и города рассматриваются как субъект-объектная диспозиция соответствующих пространств государства и города.

Ключевые слова: государство, город, управление, субъект-пространство.

The article is dedicated to forming of new model interpretation for state ruling of cities development. State and city relationships are researched as two related interacted areas.

Kew words: state, city, governance, area of social system.

Постановка проблеми у загальному вигляді й її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. В урбанізованих країнах розвиток міст об'єктивно стає головним чинником національного розвитку. Вивчаючи відносини держави і міста у сучасному світі, в [4] ми доводимо актуальність ефективного управління розвитком міста, об'єктивність зміни пріоритетів внутрішньої політики держави у напрямку сприяння міському розвитку. Зазначені парадигмальні зміни у підходах до цивілізаційного розвитку об'єктивно актуалізують питання адекватності модельного представлення відносин управлінської пари «держава-місто». Тому теоретичні розробки, що мають на меті залучення сучасного теоретичного знання для формування моделей державного управління містом, є актуальними і можуть ефективно використовуватися для вирішення завдань управління містом як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблематика ефективного управління розвитком міста широко представлена у працях представників сучасної української школи державного управління. За роки незалежності, питання ефективного управління розвитком українських міст активно досліджувались в декількох площинах. Темою організації влади на місцевому рівні, зокрема, питання організації місцевого самоврядування в Україні розпрацьовували: О. Батанов, В. Борденюк, М. Кампо, В. Кравченко, В. Куйбіда, М. Пухтинський інші.

Актуальні для розвитку міст питання вироблення стратегій їх розвитку та стратегічного планування підіймались в роботах О. Берданової, Р. Брусака, В. Вакуленко, О. Карія, П.Мавко, В. Мамонової, В. Нудельмана, В. Прошко, В. Тертички, Ю. Шарова й інших. Автор даної монографії також докладав зусиль до формування підходів у питаннях міських стратегій [5].

Методологічні та теоретичні питання державного управління, як засадничої складової державного управління розвитком міст розробляли В. Бакуменко, В. Воротін, В. Князев, Н. Нижник, Г. Одінцова, О. Оболенський, В. Ребкало, І. Розпутенко, В. Рижих, Ю. Сурмін та інші.

Безпосередньо питанням розробки механізмів державного управління розвитком міста займалися В. Бабаєв, В. Вакуленко, О. Ігнатенко, О. Карій, В. Кравченко, В. Куйбіда, О. Лебединська.

Попри все багатоманіття публікацій з проблематики управління розвитком міста, аналіз вказаних праць свідчить про те, що переважна більшість авторів розглядає суб'єкт-об'єктну управлінську пару «держава-місто» як дві взаємодіючі соціальні системи. Разом з тим, сучасний рівень

усвідомлення процесів розвитку соціальних систем закладає нові погляди, які у найбільш загальному вигляді зводяться до ідей нерозривності, єдності, цілісності суб'єкта і простору, в якому існує цей суб'єкт і який він, власне, відтворює у процесі своєї соціальної діяльності [14]. Відповідно можна розглядати відносини держави і міста як суб'єкт-об'єктної диспозиції відповідних суб'єкт-просторів.

Формулювання мети та завдань статті. Метою даної статті є спроба модельного представлення відносин управлінської (суб'єкт-об'єктної) пари «держава-місто» з позицій розгляду останніх як відповідних суб'єкт-просторів і розкриття й інтерпретації нових типів управляючих впливів, що зумовлює така інтерпретація моделі державного управління розвитком міста.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів дослідження. Формування загальносистемної моделі державного управління розвитком міста є третім – за логікою формування моделей складно-складених понять – кроком у формуванні інтегральної загальносистемної моделі механізмів державного управління розвитком міста.

Ця модель за визначенням має зв'язати між собою загальносистемну модель державного управління із предметом цього управління – розвитком міста.

У попередніх дослідженнях ми сформували на єдиних методологічних засадах модель міста та модель розвитку міста. Для забезпечення зв'язності з предметом, модель державного управління також має бути побудована на цих же методологічних засадах, а саме:

- модель має розкривати досліджуваний феномен державного управління у суб'єкт-просторовій інтерпретації;
- модель має демонструвати головування (унаочнювати імператив) принципів організації державного управління;
- модель має відображати в найбільш загальному вигляді складові державного управління, а також охоплювати всю сукупність загальносистемних принципів організації державного управління;

Дослідимо інші вимоги, ідеї та представлення загальносистемної моделі державного управління через вивчення базових ознак цього феномену. З аналогією попередніх досліджень виокремимо ці ознаки через аналіз різних визначень поняття «Державне управління». Концентроване представлення ключових ознак поняття «Державне управління», сформоване на баз [1; 6-9; 11-13; 16], унаочнює Таблиця 1. Зауважимо, що при формуванні цього поля ознак ми прагнули уникати змістовних повторів різних визначень.

Феноменологічна модель державного управління

№	Формулювання базової ознаки: Держане управління як...	Джерело
1	2	3
1	«...впорядкування взаємодії певної множини елементів (або складових частин) природи, суспільства, людини...»	[1, с.38]
2	система, явище, процес, в яких «...присутні: свідоме начало, інтерес і знання, цілі і воля, енергія та дія людини... «	[там же, с.41]
3	«...похідна від людини, що зорієнтована на людину...»	[там же, с.42]
4	«...явище детермінується ієрархічною структурою суспільства і породжуваною нею владою...»	[там же, с.42]
5	«...процес і продукт функціонування свідомості, розуму та волі людей...»	[там же, с.43]
6	«...вплив, що забезпечує певну ціль...», «...зв'язок двох сторін, одна з яких формує й реалізує вплив, а інша цей вплив сприймає..., відповідно до нього вибудовує власну поведінку та діяльність...»	[там же, с.46]
7	«...управляюча дія, що... спонукає, змінює, трансформує...»	[там же, с.46]
8	«...цілепокладання... організація... регулювання...»	[там же, с.47-50]
9	«...організуючий, спрямовуючий, координуючий та контролюючий вплив, діяння суб'єктів державного управління на об'єкт державного управління...»	[11, с.6]
10	«... відношення людина-людина...»	[там же, с. 6]
11	«...управління, що здійснюється державою через систему її органів...»	[там же, с.6]
12	«...підзаконна діяльність органів виконавчої влади, спрямована на практичну організацію нормального життя суспільства і забезпечення особистої безпеки громадян, створення умов для їх матеріального, культурного та духовного розвитку...».	[там же, с 6]
13	«...розпорядча діяльність... « (органів виконавчої влади – О.Б.-Б.), (в юридичній літературі державне управління визначається як виконавчо-розпорядча діяльність органів державної влади)	[там же, с.7]

14	«...позитивна, організуюча і творча діяльність органів виконавчої влади, що здійснюють керівництво господарським, соціально-культурним і державно-політичним будівництвом. При цьому посадові особи апарату державного управління у взаємовідносинах з підлеглим персоналом спираються на переконування та різні форми спонукання...»	[там же, с.8]
15	«...організація, реалізація... координація діяльності з використанням ресурсів з метою досягнення бажаного результату...»	[7, с.8]
16	«...механізм, що реалізує систему інтересів...» усіх сторін (О.Б.-Б.)	[там же, с.8]
17	«...планування, організація, мотивація праці і контроль...» управління персоналом	[там же, с.8]
18	«...цілеспрямований вплив на колектив людей з метою організації та координації їх діяльності...»	[там же, с.8]
19	«...цілеспрямований вплив на об'єкт управління для зміни його стану або поведінки...»	[там же, с.9]
20	«...цілеспрямована взаємодія між суб'єктом і об'єктом в системі управління виступає елементом організації процесу досягнення мети, вирішення завдань...»	[там же, с.9]
21	«...діяльність органів і кадрів управління щодо впливу на керований об'єкт за допомогою обраних методів для досягнення поставленої мети...»	[там же, с.9]
22	«...явище, притаманне суспільству на будь-якому стані його розвитку» ...	[там же, с.13]
23	«...особлива соціальна функція, котра виникає з потреби самого суспільства, нескладної динамічної самокерованої системи...»	[там же, с.13]
24	«...свідома, цілеспрямована, упорядкована дія людей на соціальні процеси з урахуванням властивих даних соціальній системі об'єктивних закономірностей і тенденцій для досягнення найоптимальнішого функціонування і розвитку цієї системи та визначених цілей ...»	[там же, с.13]
25	«...спільні зусилля певної групи в контексті держави; воно охоплює всі три гілки влади – виконавчу, законодавчу й судову, а також їх взаємозв'язок...»	[там же, с.14]
26	«...організуючий, спрямовуючий, координуючий та контролюючий вплив суб'єкта державного управління на об'єкт державного управління...»	[там же, с.14]
27	«...діяльність основного роду, зміст якої полягає у виконанні правових актів, шляхом різних форм організуючого впливу на суспільні явища та процеси...»	[там же, с.14]

28	«...прогнозування, планування, організація, координація, регулювання, мотивація, облік, аналіз, контроль...»	[там же, с.15]
29	«...спосіб існування соціальної організації, її іманентний елемент...»	[8, с.33]
30	«...зміст управління не може відривати від середовища його функціонування...»	[там же, с.33]
31	«...об'єднання, узгодження, регулювання, координація, контроль, а також владно-регулюючі і примусові заходи держави...»	[там же, с.34]
32	«...чітко окреслені, зрозумілі цілі, нові моделі суспільного розвитку...» (до яких спрямовується суспільство – О. Б.-Б.)	[там же, с. 34]
33	«...суб'єктивна діяльність людей відтак залежить і від соціального досвіду, рівня культури та свідомості людей, зрілості суспільства, його ... можливостей, оптимальності й масштабності завдань та ін.»	[там же, с.35-36]
34	«...процеси цілевизначення, цілепокладання та цілездійснення, ... має політичний та адміністративний аспект...»	[12, с.16]
35	«...цілі ті функції державного управління адекватні цілям, завданням та функціям держави, та являють собою відповідні сукупності декомпозованих цілей, завдань й функцій держави...»	[там же, с.16]
36	«...цілі державного управління реалізуються механізмом держави...»	[там же, с.16]
37	«...виконавчо-розпорядну діяльність з реалізації зазначених цілей в основному здійснює державний апарат та органи місцевого самоврядування в межах делегованих повноважень...»	[там же, с.16-17]
38	«...органи державної влади, як суб'єкти державного управління, діють в межах компетенції, визначеної для них у відповідних нормативних актах, та наділені необхідними державно-владними повноваженнями...»	[там же, с.18]
39	«...практичний, організуючий та регулюючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, зберігання або перетворення, що спирається на її владну силу...»	[там же, с.47]
40	«...одна з форм діяльності держави, що забезпечує реалізацію державної влади через відповідні управлінські органи ..., що здійснюють його (державного управління О.Б.-Б.) внутрішні та зовнішні функції,... захист економічних, політичних і соціальних інтересів...»	[6]

41	«...система органів, розподіл між якими управлінських компетенцій (обов'язків та прав), встановлення ієрархії та підпорядкування визначаються конституцією, законами та іншими правовими актами...»	[там же]
42	«...є організуючою безпосередньою діяльністю в міжгалузевій (фінанси, податки, статистика), соціально-політичній (оборона, іноземні, внутрішні справи), соціально-культурній (наука, освіта, охорона здоров'я), господарській діяльності (промисловість, транспорт, зв'язок, торгівля) та інших сферах, і здійснюється спеціально уповноваженими на те суб'єктами управління...»	[16]
43	«...діяльність органів державної влади та їх посадових осіб по практичному втіленню «опрацьованого на підґрунті відповідних процедур» політичного курсу...»	[9]
44	«...сукупність елементів, що становлять систему державного управління: суб'єкти управління, головним чином органи виконавчої влади; об'єкти управління – сфери та галузі суспільного життя, на яких спрямовано організуючий вплив держави; власне процес управлінського впливу, тобто управлінська діяльність як вид суспільних відносин, де реалізуються різноманітні зв'язки та взаємодія між суб'єктами та об'єктами управління...»	[13]

Проаналізуємо феноменологічну модель поняття «Державне управління», представлену у Таблиці 1 з ціллю пошуку та обґрунтування рішень загальносистемного моделювання цього феномену. Зауважимо, що як і в попередніх випадках, виробляючи нові узагальнення, ми будемо посилалися на номери відповідних ознак визначень Таблиці 1, які слугували нам підґрунтям цих узагальнень.

Аналіз сукупності суттєвих ознак в різних визначеннях поняття «Державне управління» дозволяє стверджувати, що в найбільш загальному вигляді модель «Державного управління» має унаочнювати ідею суб'єкт-об'єктних відносин (ознаки - 6, 9, 19, 20, 26, 38, 42, 44 табл.1), управлінської пари: «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО» (суб'єкт управління) - (об'єкт управління)

При цьому суб'єктом управління виступають державні органи або посадові особи (ознаки - 11, 14, 37, 38, 40, 41, 43, 44 табл.1) виконавчої, законодавчої або судової гілок державної влади (25), які наділені відповідними владними повноваженнями в межах власних компетенцій (38, 41), і які забезпечують певні управлінські впливи (6, 7, 9), через які змінюються, впорядковуються, трансформуються соціальні відносини та поведінка об'єкту управління (1, 19, 24, 39).

Зауважимо, що в науковому середовищі існують різні думки щодо складу органів влади, які здійснюють функцію державного управління. Так в [11, с. 9] до органів державного управління відносять тільки органи

виконавчої влади, а також органи з обслуговування законодавчої і судової гілок влади.

Разом з тим в нашому дослідженні як і в більшості досліджень до органів влади, що здійснюють функцію державного управління ми будемо відносити всі органи державної влади.

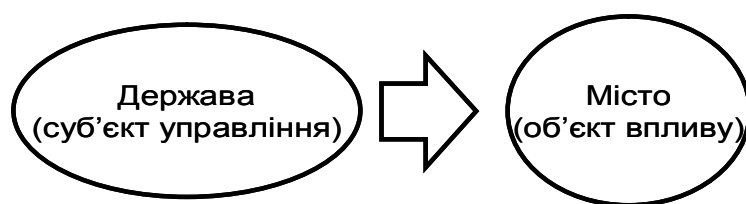
Об'єктом управління в нашому дослідженні виступають органи місцевого самоврядування, їх службовці та посадові особи, колективи людей, що складають територіальну громаду міста (6, 19, 37, 44)

Зв'язок між суб'єктом та об'єктом управління, поєднання їх в єдине системне ціле в момент акту управління здійснюється через відповідні механізми державного управління, як сукупність засобів організації управлінських процесів та способів впливу на розвиток керованих об'єктів [10, с. 47].

З наведеного випливає, що «суб'єкт-об'єктна» диспозиція управлінської пари «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО» в найбільш загальному вигляді має розкриватися через єдність трьох складових: люди (кадри, персонал, апарат, службовці, посадовці, тощо); організації людей (органи влади і управління, структури управління тощо); механізми управління (способи, засоби, методи).

Разом із тим, врахування предмету нашого дослідження (предметом наукового дослідження є механізми державного управління розвитком міста) дозволяє нам спростити складність модельного представлення управлінської пари «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО», через фіксацію далі управлінської взаємодії тільки по складовій «механізми державного управління».

Тоді, узагальнено, принципова схема державного управління по складовій механізми має вигляд схеми представленої на рисунку 1.

Рис. 1 Принципова схема державного управління розвитком міста

Відмітимо, що представлена схема є найбільш типовою в управлінських дослідженнях. Разом із тим з позицій, прийнятих в даному дослідженні методологічних засад, і державу, і місто ми представляємо в суб'єкт-просторовій інтерпретації.

Тобто, держава розглядається нами як суб'єкт-просторова система. Місто також виступає як «СУБ'ЄКТ ↔ ПРОСТІР». При цьому, як вказують ознаки поняття «Держане управління», управління здійснюється

тільки між людьми (1, 2, 3, 5, 10, 16, 29). Цю ж ідею професор Г. Атаманчук висловлює так : «Предметами, з приводу яких виникає управління між людьми, можуть бути матеріальні речі, технічні засоби, технологічні процеси, соціальні цінності, продукти духовної творчості тощо (тобто всі артефакти рукотворних просторів людини - О.Б.-Б.), але сторонами управління можуть бути тільки люди [3]. Таким чином в акті управління приймають участь тільки люди або організації людей (соціальні системи).

У попередніх дослідженнях ми довели, що соціальні організації, існуючи, утворюють певні соціальні простори своєї життєдіяльності. Відповідно до цього управлінський вплив однієї соціальної організації на іншу змінює не тільки стан та поведінку соціальної організації, якою управляють, а й простори її життєдіяльності та розвитку.

Для досліджуваної ситуації, органи державної влади, як соціальні організації, вступають в управлінські відносини з органами місцевого самоврядування та іншими організаціями територіальної громади міста, які мають відношення до розвитку міста і, змінюючи їх стан та поведінку, змінюють стан та розвиток міста як соціальної суб'єкт-просторової системи.

При цьому органи державної влади, як специфічні соціальні організації, утворюють, через власну діяльність, певний специфічний соціальний простір держави. Наприклад, це може бути простір, який прийнято називати законодавчим або правовим простором держави. Органи державної влади не тільки утворюють цей простір, вони його підтримують та розвивають, забезпечують нагляд за існуванням в цьому просторі інших соціальних організацій та просторів. Крім зазначеного, органи державної влади самі існують у створеному ними правовому просторі, що одночасно регулює та організовує їх власну поведінку.

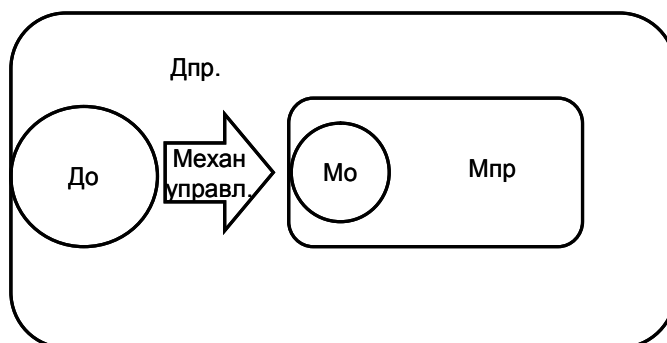
Зв'язність правового простору держави з органами державної влади зумовлює його відповідність рівню та якості цих органів. Специфіка правового простору держави зумовлена цілепокладаючою, організуючою, регулюючою роллю органів державного управління в суспільному розвитку. Відповідно правовий простір виступає цілепокладаючою, організуючою, регулюючою оболонкою інших просторів соціальної діяльності (політичної, соціально-культурної, господарської, економічної, фінансової тощо). Він також є сегментованим за предметами соціальної діяльності (або за її видами).

Враховуючи вищенаведене, поєднуємо ідею суб'єкт-об'єктних відносин управлінської пари «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО» з ідеєю суб'єкт-просторового представлення цих складних соціальних феноменів.

Відповідно до цього, ми можемо стверджувати, що державу як суб'єкт управління коректно представляти сукупністю двох складових, так би мовити, Держава – суб'єкт управління, як сукупність органів влади (До), та Держава як простір, наприклад, правовий простір (Дпр).

Аналогічно, місто як об'єкт управління правомірно представляти Містом, як сукупністю органів місцевого самоврядування (Мо) та Містом як локальним (наприклад, нормативно-правовим) простором існування територіальної громади (Мпр).

Враховуючи наведене, управлінські відносини «суб'єкт-об'єктної» пари «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО» (рис.1.), можуть бути розгорнуто представлені схемою, що унаочнює рис.2.

Рис.2 Суб'єкт – просторова інтерпретація суб'єкт – об'єктної диспозиції “Держава-Місто”

На рис.2: До – Держава в особі органів державної влади, як суб'єкт управління і одночасно як суб'єкт простороутворення (наприклад законодавчого простору держави в якому існує місто); Дпр – Держава як простір (наприклад законодавчий), в якому існує місто; Мо – Місто як об'єкт управління; Мпр – Місто як простір (наприклад локальних нормативних актів) в якому існують соціальні організації що утворюють територіальну громаду міста.

На наш погляд, представлена схемою на рис.2. суб'єкт-просторова інтерпретація управлінської суб'єкт-об'єктної диспозиції «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО» є якісно новим витрактуванням їх управлінських відносин. Разом з тим, феноменологічна модель державного управління прямо і опосередковано через ознаки підтверджує наявність всіх типів управлінських відносин, що впливають з цієї моделі, тобто підтверджують її правомірність.

Дослідимо сутність та зміст цих відносин суб'єкт-об'єктної пари «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО», спираючись на матеріали феноменологічної моделі Державного управління (Таблиця 1). Держава як суб'єкт управління представлена системою органів влади (різних рівнів та гілок) та посадовими особами (11, 14, 37, 38, 40, 43). Продуктами діяльності цієї системи, в тому числі органів державної влади, є нормативно-правові акти, які регламентують існування та розвиток різноманіття предметних соціальних просторів (наприклад, політичного, економічного, соціокультурного тощо) (42). Правовий простір, як продукт діяльності органів державного управління є одночасно середовищем їх існування, а його підтримка й розвиток є одним з головних завдань цих органів (41).

Суб'єкт-просторове представлення складових управлінської пари «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО» породжує нові типи управлінських відносин, уявлення про які надає структурна матриця, представлена на рис.3.

	До	Дпр	Мо	Мпр
До	X	←	←	←
Дпр	←	X	←	←
Мо	←	←	X	←
Мпр	←	←	←	X

Рис 3. Структурна матриця типів управлінської взаємодії пари «Держава – Місто» при її сб'єкт – простовій інтерпретації

Розкриємо зміст цих відносин, ілюструючи їх суттєвими ознаками феномену «Державне управління», що представлені у Таблиці 1. Державні органи влади (До) мають репрезентувати у внутрішній та зовнішній політиці держави бачення майбутнього, інтереси, цілі, політичний курс цієї держави (23, 24, 32, 35, 40), а також реалізують це у відповідності із функціями державного управління, які в найбільш розгорнутому вигляді можна представити наступними бінарними опозиціями функцій (принципів): прогнозування – визначення бачення майбутнього стану системи (стратегування); ціле покладання – мотивація; планування – координація; організація – стимулювання; кадрове забезпечення – ресурсне забезпечення; облік – контроль; моніторинг – корегування тощо (див ознаки - 14, 15, 17, 18, 19, 23, 26, 28, 31).

Державні органи влади (До) відповідно до цілей держави її політичного курсу й власних функцій та компетенцій, зумовлених розподілом повноважень, предметів відання між державою та місцевим самоврядуванням, формують безпосередні, адресні впливи на відповідні органи місцевого самоврядування (Мо).

Форма цих впливів визначається функціями державного управління та предметами впливів. Наприклад, механізмами цієї взаємодії можуть бути організуючі розпорядження, цільові субсидії, субвенції, дотації, адресні програми підтримки розвитку окремих міст або груп міст, державні «порогові» інвестиції [15, с. 192] тощо.

Таким чином, управлінські відносини по лінії До ↔ Мо, на наш погляд, відрізняє конкретність в предметі управлінського впливу, визначеність в часі цих дій, їх адресна спрямованість тощо (12, 13, 37).

Державні органи влади (До) відповідно до заданих політичного та економічного курсу розвитку країни, формують, підтримують функціонування та розвивають правовий простір держави (Дпр). Як вже зазначалось вище, правовий простір держави є, так би мовити, загальною цілепокладаючою, організуючою та регулюючою оболонкою всього різноманіття предметних просторів соціального життя суспільства.

Механізмами управлінської дії на соціальні системи, що зумовлюють існування цих соціальних просторів є відповідні закони держави.

Природно, що логіка дій, методи, принципи та формування правового простору держави (управлінські впливи по вісі До → Дпр) суттєво відрізняються від організаційно-розпорядчої діяльності органів державної влади.

Для управлінської пари «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО» така управлінська взаємодія по вісі (До → Дпр) має забезпечити правове поле ефективного, економічного, оптимального, безпечного, стійкого розвитку українських міст, спрямованого на забезпечення потреб їх мешканців (24, 40). В найбільш загальній постановці ефективним та сприятливим для розвитку міст правовий простір держави може бути тільки за умов його адекватності складнощі проблем сучасного існування та розвитку українських міст та внутрішньої й зовнішньої його (простору) цілісності.

Крім того, нормотворча діяльність органів державної влади має ефективно доповнюватися їх виконавчо-розпорядчою діяльністю, сутність якої полягає в організації виконання цих законів та державному контролю за їх виконанням (12, 13, 37).

Якщо вісь управлінської взаємодії (До → Дпр) має визначити, так би мовити, зовнішнє середовище існування міста як об'єкту управління, то взаємодія по вісі Державні органи влади (До) → Локальний нормативний простір місцевого самоврядування (Мпр), повинна бути спрямована на формування, умовно кажучи, «внутрішніх правил гри» для місцевого самоврядування щодо забезпечення ефективного самоуправління територіальної громади.

Держава в особі власних органів державного управління має змоделювати й задати для територіальних громад, так би мовити «коридори» самостійної управлінської дії у відповідній до наведених вище функцій (принципів) управління.

Вісь управлінського впливу Правовий простір держави (Дпр) → Органи місцевого самоврядування (Мо) концентрує увагу органів державного управління (в компетенції яких є підтримка цього простору) на спроможності органів місцевого самоврядування виконувати існуючі закони, що актуалізують проблематику ефективності й оптимальності структури цих органів, процедур узгодження інтересів держави та міст, а також адекватності кадрів місцевого самоврядування завданням сучасного державного будівництва (13, 27).

Управління по вісі Правовий простір держави (Дпр) → Локальний нормативний простір місцевого самоврядування (Мпр) ставить на порядок денний питання державного нагляду за правомірністю дій суб'єктів нормотворчої діяльності місцевого самоврядування, гармонізації, непротивічності, впорядкованості у співіснуванні цих просторів (27).

Сутність та зміст управлінських впливів по вісі Органи місцевого самоврядування (Мо) → Локальний нормативний простір місцевого самоврядування (Мпр) визначається за аналогією вісі (До → Дпр), але при

врахуванні масштабу та специфіки місцевого самоврядування. Зауважимо, що ця управлінська вісь не підпадає під предмет нашого дослідження.

Наведений вище перелік типів управлінської взаємодії управлінської пари «ДЕРЖАВА ↔ МІСТО», відповідає принципу «прямого управлінського впливу» на об'єкт управління. Дуже цікавим, але на наш погляд, поки що слабо розпрацьованим з теоретичної точки зору, є сукупність управлінських впливів, які відображають принцип «зворотного управлінського зв'язку» й представлені в структурній матриці рис.3. в) осями:

(Дпр → До); (Мо → До); (Мо → Дпр); (Мпр → До); (Мпр → Дпр); (Мпр → Мо) .

Вся наведена сукупність типів управління, по суті розкриває ідею контекстуальності дій суб'єкта управління, його цілісності, нерозривності у зворотних зв'язках із суб'єктом управління. Здебільшого, такі зв'язки не є формалізованими, але останнє не означає їх відсутність. Наприклад, не потребує окремих доказів вплив загального стану правового простору держави на якість функціонування та розвитку органів державної влади. Або залежність стану та поведінки органів державної влади від наявного стану та поведінки органів місцевого самоврядування тощо.

Разом із тим, хоча «контекстуальність» реального життя не визиває жодних сумнівів, і вся драматичність подій і конфлікти сучасного стану державного будівництва в Україні це доводять, ґрунтовні науково-теоретичні дослідження «контекстуальності» поведінки суб'єктів управління, на жаль, ще попереду. Відповідно, в існуючих ознаках феномену «Державного управління» ця тема прямої фіксації не знайшла, хоча ідея «контекстуальності» державного управління, на наш погляд, зафіксована в ознаках (30, 33).

Висновки з даного дослідження:

Представлений вище матеріал, на наш погляд, переконливо демонструє складність управлінської взаємодії таких надскладних соціальних феноменів як сучасні держава та місто.

Субект-просторова інтерпретація відомої та широко впроваджуваної суб'єкт-об'єктної схеми моделювання відносин цієї управлінської пари унаочнює нові типи управляючих впливів, які поки що недостатньо досліджені в теорії державного управління.

Запропонована модель виокремлює дванадцять типологічних груп різних за своєю природою управляючих впливів, розкриття відмінностей яких, на наш погляд, дозволить створити умови для якісного підвищення ефективності механізмів державного управління розвитком міста.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у розгортанні загальносистемних моделей державного управління розвитком міста у суб'єкт-просторовій парадигмі.

Використані джерела інформації:

- 1 Атаманчук Г.В. Теория государственного управления. Курс лекций / Атаманчук Г.В. – [2-е изд.] – М.: Омега. – Л., 2004. – 584 с.
- 2 Блейкли Д. Е. Планування місцевого економічного розвитку. Теорія і практика / Блейкли Д. Е. – Львів: Літопис, 2003. – 412 с.
- 3 Бойко-Бойчук О.В. Політичні та геополітичні пріоритети у регіонах: пошук «золотої середини» / О.В. Бойко-Бойчук // Експертна доповідь Національного інституту стратегічних досліджень «Україна у 2006 році: внутрішнє і зовнішнє становище та перспективи розвитку». – К., 2006. – С. 191-194.
- 4 Бойко-Бойчук О.В. Розвиток міст України як пріоритет внутрішньої політики держави / О.В. Бойко-Бойчук // Управління сучасним містом. – 2006. – №3-4/7-12 (23-24) – С. 221-230.
- 5 Бойко-Бойчук О.В. Стратегії розвитку міст України: практичний посібник / Бойко-Бойчук О.В. – К.: Універ. вид-во «Пульсари», 2002. – 156 с.
- 6 Большая советская энциклопедия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/bse/>
- 7 Державне управління і менеджмент: навч. посібник у таблицях і схемах / [Одінцова Г.С., Мостовий Г.І., Амосов О.Ю. та ін.]; за ред. Г.С. Одінцової. – Х.: ХарPI УАДУ, 2002. – 492 с.
- 8 Державне управління: теорія і практика / за заг.ред. В.Б.Аверянова. – К.:Юрінком Інтер, 1998. – 432 с.
- 9 Википедия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/>
- 10 Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління / В.Я. Малиновський. – 2-ге вид. доп. і виправл. – К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. – 254 с.
- 11 Нижник Н.Р. Системний підхід в організації державного управління / Н.Р. Нижник, О.А. Машков – К.: Вид-во УАДУ, 1998. – 160 с.
- 12 Оболенський О.Ю. Державне управління та державна служба: сучасні напрями розвитку / Оболенський О.Ю. – Одеса: АО БАХВА, 2003. – 320 с.
- 13 Політологічний енциклопедичний словник / [упоряд. В.П. Горбатенко]. – 2-ге вид. доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736с.
- 14 Пространство жизни субъекта: единство и многомерность субъектнообразующей социальной эволюции. – М.: Наука, 2004. – 480 с.
- 15 Регіональна економіка. Словник-довідник / [уклад. М.В.Підмогильний]. – К.:НДІСЕП, 2004. – 346 с.
- 16 Энциклопедия юриста [Электронный ресурс] – Режим доступу: http://www.dic.academic.ru/contents.nsf/enc_law/

Рецензент: Бистряков І.К., д.е . н., професор.